

Månedssrapport for oktober 2019

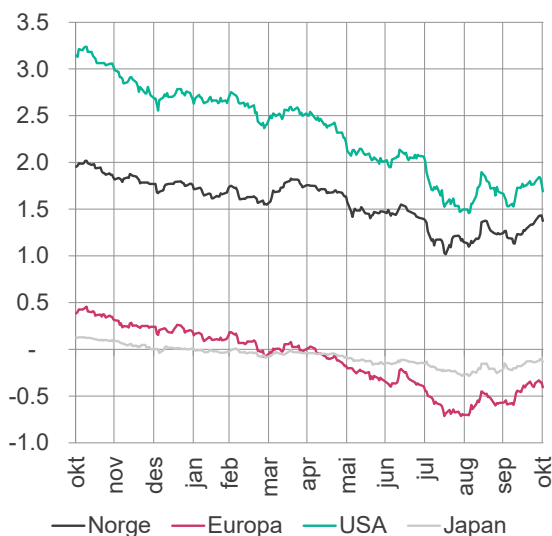
MARKEDSKOMMENTAR

- Nok en god måned i aksjemarkedene
- Svakere norsk krone
- Rentekutt i USA, uendret i eurolandene og Norge

Økonomisk tilstand

De ledende økonomiske indikatorene fortsetter å vise en svak utvikling for eurolandene, men utviklingen ser ut til å ha flatet ut. Utviklingen i USA har vært relativt god, selv om innkjøpssjefenes forventningsindeks var veldig svak i begynnelsen av måneden. Handelskrigen mellom USA og Kina fortsetter, med nok en måned med noe bedring i forhandlingsmiljøet. Brexit-sagaen fortsetter, og EU-kommisjonen har gitt 3 måneders utsettelse til 31. januar. Nå diskuteres det nyvalg i Storbritannia, så det er fortsatt mye uavklart. Sjansen for en hard Brexit ser ut til å ha blitt kraftig redusert.

10 års rente i %

USA

På rentemøtet den 30. oktober kuttet som ventet FED (den amerikanske sentralbanken) renten med 0,25 prosentpoeng til intervallet 1,50-1,75 prosent. Begrunnelsen for kutt var de samme

faktorene som ved de siste kuttene, svak global utvikling og lav inflasjon. Etter tre rentekutt på rad, endret sentralbanken ordlyden på renteutsiktene. Nå mener de at rentenivået er riktig, og at videre rentekutt vil avhenge av den økonomiske utviklingen. Markedene tolker det som at midt-syklus kuttene er ferdig nå, men tror likevel at det kan bli nødvendig med ytterligere kutt.

I september var inflasjonen 1,7 prosent på årsbasis. Sentralbankens foretrukne mål for prisvekst er kjernedeflatoren for privat forbruk. Denne har beveget seg svakt oppover de siste månedene og er nå på 1,8 prosent, litt under FEDs mål på to prosent. Case-Shiller indeksen, som viser utviklingen i de amerikanske boligprisene, har steget 2,0 prosent det siste året. Prisene øker fortsatt, men i et lavere tempo. Det er tegn til at prisene faller litt i noen områder.

Arbeidsmarkedet var litt svakere i oktober, noe som skyldes streiken i GM-konsernet. Sysselsettingen steg med 128.000 personer, mens de to foregående månedene ble oppprevidert med 167.000. Årsveksten i timelønnen økte til 3,0 prosent. Arbeidsløsheten økte til 3,6 prosent. Dette er en utvalgsundersøkelse, og de to undersøkelsene kan derfor tidvis vise ulik utvikling.

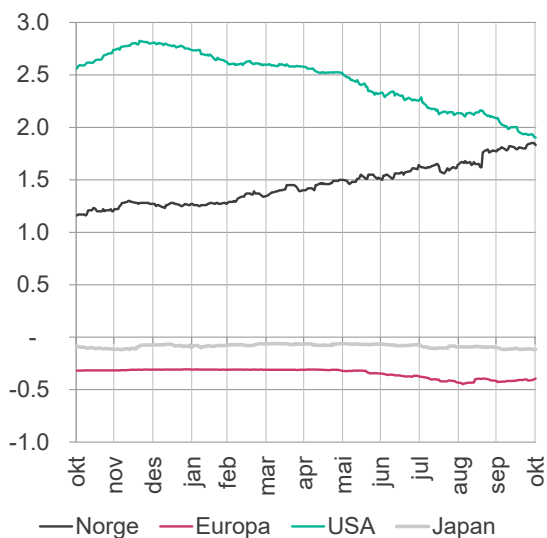
FED signaliserer ikke flere kutt, men er åpne for ytterligere kutt dersom utviklingen i økonomien blir svakere. Vi tror sentralbanken er ferdige med rentekutt for i år, men en eventuell svak utvikling i eurolandene kan føre til ytterligere kutt på nyåret.

Europa

Den 24. oktober holdt ECB (den europeiske sentralbanken) rentene uendret; reporenten på 0 prosent og innskuddsrenten på minus 0,50 prosent. Utsiktene for økonomien viser at det er større fare for negativ utvikling. Det er derfor fortsatt behov for mer ekspansiv politikk. ECB vil fra november kjøpe aktiva for 20 milliarder euro i måneden, og kjøpsprogrammet har ingen sluttdato. Nok en gang

ble det påpekt at andre deler av den økonomiske politikken bør bidra til å dempe fallet i veksten. I følge sentralbanksjef Draghi var det et stort flertall for nesten alle beslutningene. Dette var Draghis siste møte før han overleverer roret til Christin Lagarde. Markedene ser at det ikke har vært like stor enighet om de siste tiltakene og avventer tiltredelsen av ny ECB sjef for å se om dette kan bringe inn noen endringer i pengepolitikken fremover.

3 mnd rente i %

Arbeidsledigheten for eurolandene økte til 7,5 prosent i september, men det er store forskjeller internt i EU. Ledigheten ligger på 3,1 prosent i Tyskland og 8,4 prosent i Frankrike, mens land syd i eurosonen, som Spania og Italia, ligger på henholdsvis 14,2 og 9,9 prosent. Arbeidsledigheten har de siste månedene av året beveget seg noe nedover.

Veksten i pengemengden i euroområdet var i september på en årlig rate på 5,5 prosent. Husholdningenes kredittvekst er nå på 3,4 prosent, mens bedriftene har en kredittvekst på 3,7 prosent. Prisveksten falt litt og ligger nå på en årsvekst på 0,7 prosent. Inflasjonen ligger nå langt under målområdet til ECB, som er nær, men under 2 prosent. Kjerneinflasjonen er på 1,1 prosent, men ECB vektlegger samlet prisvekst.

Etter at ECB leverte det markedet hadde forventet og signaliserte uendret rente fremover, vil dette være markedssynet. Ytterligere kutt kan komme på

nyåret dersom økonomien utvikler seg svakere.

Norge

På rentemøtet den 24. oktober holdt som ventet, Norges Bank renten uendret på 1,50 prosent. Dette er et mellommøte uten nye rentebaner eller nye prognoser for den økonomiske utviklingen. Sentralbanken sier at det er små forandringer fra møtet i september. Norsk økonomi utvikler seg omtrent som ventet. Den globale usikkerheten fortsetter og de internasjonale rentene er lave. Den svake kronen kan føre til økt inflasjon fremover. Det ser ut som renten kommer til å legge på dette nivået fremover.

Veksten i konsumprisindeksen falt i september til 1,5 prosent på årsbasis. Kjerneinflasjonen økte til 2,2 prosent, marginalt over Norges Banks anslag på 2,1 prosent. Flere har signalisert at de må øke prisene som følge av den svake kronen, så det blir spennende å se hvor mye aktørene tør øke prisene på importvarer.

I september svekket kronen seg kraftig fra 9,90 til 10,24 mot euro, og fra 117,44 til 121,52 i forhold til den handelsvektede indeksen. På det svakeste var kronen på 10,31 mot euro. Sentralbanken annonserte at de ville selge valuta til Statens pensjonsfond utland for 700 millioner kroner pr. dag i november.

NAV's tall viser nå en sesongjustert ledighet på 2,2 prosent. Legger vi sammen tallene for de arbeidsledige og de på tiltak utgjør summen 76.600 personer. Dette tilsvarer 2,8 prosent av arbeidsstyrken. Ledigheten, målt ved arbeidskraftundersøkelsen (AKU) fra SSB falt til 3,7 prosent. Sentralbanken vektlegger NAV sine tall.

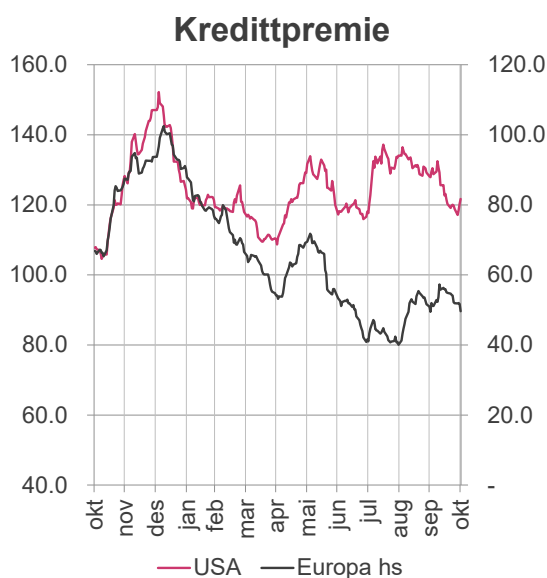
Kredittveksten økte til 5,8 prosent i september. Husholdningenes kredittvekst var flat på 5,1 prosent, mens bedriftenes kredittvekst økte mye til 6,9 prosent. Veksten i detaljhandelen falt med 0,1 prosent. De siste årene har detaljhandelen målt i nominelle priser økt med 2,5-3,0 prosent.

Norges Bank signaliserer uendret rente fremover, og vi ser ingen grunn til å avvike fra det synet.

Rentemarkedene Internasjonalt og Norge

I oktober har de lange rentene steget både i Norge og internasjonalt som følge av tegn til bedring i handelskrigen og ingen umiddelbar hard Brexit. I Norge har de korte rentene kommet opp etter renteøkningen til Norges Bank. Kreditspreadene har trukket videre inn i oktober.

Pengemarkedsfondet har levert en normal avkastning. De lengre fondene har gitt negativ avkastning, som følge av stigende renter. De fleste fondene har gjort det bedre enn sine respektive indekser.

Kreditt

I oktober anså investorene risikoen i globale kredittobligasjoner som avtakende gjennom måneden. Kredittpåslaget mellom Barclays Global Aggregate Corporate Index og statsobligasjoner med tilsvarende løpetid falt 0,06 prosentpoeng i løpet av måneden og endte på 1,12 prosentpoeng. Effekten av noe redusert kredittpåslag var større enn effekten av litt økte statsrenter, noe som gav en samlet valutasekret månedsavkastning på omlag 0,35 prosent.

Reduksjonen i kredittpåslaget denne måneden var størst i EUR og GBP denominerte obligasjoner, mens kredittpåslaget i CAD denominerte obligasjoner var tilnærmet uendret.

Synet på risikoen i globale kredittobligasjoner var positivt frem til utgangen av juli, men snudde i

august. I september var sentimentet bedre enn i august og denne gode trenden fortsatte i oktober. Uroen på tampen av sommeren stammet fra den pågående handelskrigen mellom USA og Kina, dårligere utvikling i den globale økonomien, spesielt Tyskland og Kina, samt økt geopolitisk spenning. I høst har også muligheten for at President Trump kan stilles for riksrett skapt noe uro i markedene. Positivitet rundt en delvis løsning på handelskrigen mellom USA og Kina har bidratt til det gode sentimentet den siste måneden. Summen av at kredittpåslaget for året har gått ned med om lag 0,43 prosentpoeng samtidig som statsrentene har falt, er at indeksen har hatt en avkastning hittil i år på over 10,5 prosent ved utgangen av oktober.

Markedet for nyutstedelser var bra i oktober og lå omtrent på det månedlige gjennomsnittet for 2019. Totalt ble det registrert 192 nyutstedelser i indeksuniverset, noe som isolert sett bidrar til å øke markedsverdien av indeksen med 1,32 prosent. Månedens største usteder var Citigroup og Wells Fargo som begge utstedte obligasjoner for over 6 mrd. USD hver.

Aksjemarkedene Globalt

De globale aksjemarkedene (MSCI World målt i lokal valuta) steg med 1,9 prosent i oktober. Hittil i år har oppgangen vært på hele 20,7 prosent. Den amerikanske S&P 500 indeksen steg med 2,0 prosent i oktober mens den teknologitunge Nasdaq-indeksen steg med 3,7 prosent. Europa (STOXX 600) var opp 5,4 prosent. Kina (Shanghai composite) steg med 0,8 prosent i måneden. På bransjenivå gjorde helse og «utilities» det best med oppgang på henholdsvis 4,9 og 4,0 prosent. Energi og stabilt konsum var svakest med fall på 1,7 og 0,5 prosent.

USD og euro har styrket seg mye mot norske kroner i oktober. Dollaren steg fra 9,05 til 9,19 og euroen steg fra 9,91 til 10,25. Særlig USD har vært sterk gjennom hele året. Dette er synd for de som liker å feriere i utlandet, men gir ekstra god avkastning for de som har investert i de usikrede internasjonale aksjefondene. F.eks. er KLP AksjeGlobal Indeks V opp 27,7 prosent hittil i år.

Det er litt vanskelig å skjønne hvorfor kronen har svekket seg så mye. Oljeprisen har styrket seg litt gjennom året, Norges Bank har satt opp renten og norsk økonomi er langt fra i krise. Dette burde

vanligvis tilsagt sterkere valutakurs. Det er mulig at kronesvakheten skyldes bekymring for mer grunnleggende forhold. Investorene er blitt stadig mer oppmerksom på klimarisikoen. Norge er fortsatt avhengig av petroleumsnæringen, og investorene er gradvis blitt mer negative til de langsiktige utsiktene for denne næringen. Internasjonalt er situasjonen også spent med konflikten mellom USA og Kina som det viktigste usikkerhetsmomentet. I usikre tider har investorene en tendens til å flykte til «trygge investeringer». Man unngår helst små valutaer som norske kroner. Det kan også herske en oppfatning om at den politiske risikoen er økende i Norge. Oppslutningen om de forskjellige politiske partiene er blitt mer fragmentert. Dette kan på sikt gjøre det vanskeligere å føre en ansvarlig økonomisk politikk.

Europa, USA og Japan

Norge

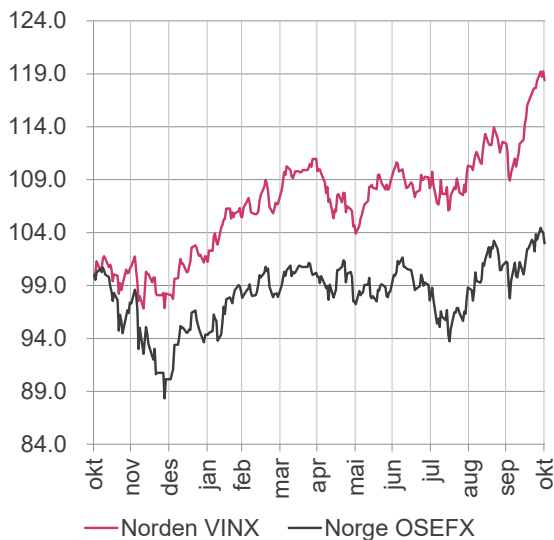
Det er ikke bare halloween som gjør oktober skummel for aksjeforvaltere. Det er i oktober de fleste store aksjefallene har oppstått. I år var det heldigvis ingen grunn til å bli skremt da de fleste store børsene opplevde en positiv avkastning. Unntaket var i Storbritannia hvor Brexit-kranglingen bidro til et lite børsfall. Handelskrigen mellom Trump og Kina har vært retningsgivende for de kortsiktige svingningene, men generelt sett greie selskapsresultater i 3. kvartal har bidratt til børsoppgangene. Det må dog bemerkes at forventningene til resultatene har blitt redusert i forkant av rapporteringssesongen. I Norge har resultatene vært marginalt svakere enn forventningene fra de selskapene som hittil har rapportert. Dette har medført en noe svekket forventning om inntjeningen til neste år. Norske

børsnoterte selskaper er i stor grad eksponert mot verdensøkonomien så en positiv vekst uten for store handelshindringer er viktig.

KLP AksjeNorge hadde en noe svakere positiv avkastning enn Oslo Børs Fondsindeks i oktober. Hovedsakelig var det grunnet eierskapet i seismikk-selskapet Magseis Fairfield som dessverre måtte melde om lavere resultatutsikter enn aksjemarkedet hadde forventet. Også undervannsinstallasjonsselskapet Subsea 7 og vindmølleselskapet Bonheur hadde en svak måned. Sistnevnte falt noe tilbake etter en sterk kursutvikling tidligere i år. Storebrand, som leverte noe bedre resultater enn markedet forventet, bidro mest på den positive siden.

Nå som Brexit i stor grad er avklart flyttes fokus hovedsakelig mot handelskrigen og utviklingen i verdensøkonomien. Makrotall vil bli gjennomgått med lupe for finne ut om veksttakten i verdensøkonomien fortsatt faller eller om den flater ut. Spennende, og retningsgivende for aksjekurser, blir det uansett.

Norge og Norden

Nøkkeltall - indekser

	Hist PE	Est PE	Pris/bok	ROE	Est utbytte
MSCI World	19.5	17.3	2.45	12.3 %	2.4 %
S&P 500 Index	20.3	18.7	3.44	15.4 %	1.9 %
MSCI Europa	19.7	15.4	1.85	10.4 %	3.6 %
DAX Index (Frankfurt)	24.4	15.8	1.70	8.8 %	3.0 %
FTSE 100Index(London)	18.1	13.4	1.70	10.4 %	4.7 %
CAC 40 Index (Paris)	20.5	15.9	1.72	8.6 %	3.2 %
MSCI Japan	14.7	14.3	1.30	8.9 %	2.4 %
MSCI AC Asia Pacific	15.6	14.7	1.47	9.7 %	2.7 %
Oslo Børs Hovedindeks	21.9	17.0	1.81	8.6 %	4.2 %
Oslo Børs Fondindeks	24.9	18.1	1.83	7.8 %	4.0 %
VINX 30 Index (Norden)	20.0	17.3	2.42	12.0 %	3.5 %
Stockholm 30 Index	18.9	17.2	2.34	12.5 %	3.6 %
Copenhagen 20 Index	23.2	22.6	4.35	18.8 %	2.1 %
Helsinki 25 Index	21.1	16.8	1.96	9.2 %	4.1 %
MSCI Emerging Markets	14.7	13.8	1.62	11.3 %	2.9 %
MSCI Brazil	17.0	14.9	2.24	13.6 %	2.9 %
MSCI Russia	6.1	6.4	1.11	16.6 %	7.2 %
MSCI India	26.9	20.7	2.72	10.0 %	1.7 %
MSCI China	13.9	12.5	1.67	13.1 %	2.3 %

Avkastningsinformasjon pr. 31.10.2019 for KLP-fondene

	Avkastning siste måned			Avkastning hittil i år			TE**	Referanseindeks
	Fond	Indeks	Diff	Fond	Indeks	Diff		
INDEKSFOND								
KLP AksjeNorge Indeks	1,29%	1,29%	0,00%	12,42%	12,33%	0,09%	0,07%	OSEBX
KLP AksjeNorge Indeks II	1,28%	1,29%	-0,01%	12,33%	12,33%	0,00%	0,08%	OSEBX
KLP AksjeNorden Indeks	5,44%	5,34%	0,10%	20,99%	20,83%	0,17%	0,23%	VINXBOK
KLP AksjeGlobal Indeks I	3,51%	3,62%	-0,11%	27,86%	27,81%	0,05%	0,11%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Indeks II	1,82%	1,91%	-0,10%	19,84%	19,80%	0,04%	0,12%	MSCI World Dev. Markets valutasikret
KLP AksjeGlobal Indeks III	1,81%	1,91%	-0,11%	19,72%	19,80%	-0,08%	0,12%	MSCI World Dev. Markets valutasikret
KLP AksjeGlobal Indeks IV	1,81%	1,91%	-0,11%	19,67%	19,80%	-0,13%	0,12%	MSCI World Dev. Markets valutasikret
KLP AksjeGlobal Indeks V	3,50%	3,62%	-0,12%	27,75%	27,81%	-0,05%	0,11%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks I	3,82%	3,84%	-0,01%	25,21%	25,29%	-0,08%	0,14%	MSCI World Small Cap
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks II	3,82%	3,84%	-0,02%	25,10%	25,29%	-0,19%	0,17%	MSCI World Small Cap
KLP AksjeVerden Indeks	3,72%	3,81%	-0,10%	26,39%	26,54%	-0,15%	0,12%	MSCI All Country World
KLP AksjeFremv Markeder Indeks I	5,47%	5,31%	0,16%	17,36%	17,22%	0,14%	0,49%	MSCI Emerging Market
KLP AksjeFremv Markeder Indeks II	5,46%	5,31%	0,15%	17,25%	17,22%	0,03%	0,49%	MSCI Emerging Market
KLP AksjeEuropa Indeks I	4,39%	4,29%	0,10%	25,20%	24,39%	0,81%	0,32%	MSCI Europe
KLP AksjeEuropa Indeks II	0,73%	0,60%	0,13%	20,65%	19,93%	0,72%	0,46%	MSCI Europe valutasikret
KLP AksjeEuropa Indeks III	4,38%	4,29%	0,09%	25,09%	24,39%	0,70%	0,45%	MSCI Europe
KLP AksjeEuropa Indeks IV	0,73%	0,60%	0,12%	20,54%	19,93%	0,60%	0,46%	MSCI Europe valutasikret
KLP AksjeUSA Indeks USD***	2,15%	2,14%	0,01%	22,75%	22,69%	0,06%	0,05%	MSCI USA
KLP AksjeUSA Indeks II	2,12%	2,11%	0,01%	20,92%	20,86%	0,06%	0,07%	MSCI USA valutasikret
KLP AksjeUSA Indeks III	3,22%	3,21%	0,00%	30,02%	30,09%	-0,07%	0,05%	MSCI USA NOK
KLP AksjeUSA Indeks IV	2,11%	2,11%	0,00%	20,81%	20,86%	-0,05%	0,07%	MSCI USA valutasikret
KLP AksjeAsia Indeks I	5,15%	5,34%	-0,18%	22,85%	23,15%	-0,30%	0,30%	MSCI Pacific
KLP AksjeAsia Indeks II	3,77%	3,93%	-0,15%	15,32%	15,78%	-0,46%	0,27%	MSCI Pacific valutasikret
KLP AksjeAsia Indeks III	5,14%	5,34%	-0,19%	22,75%	23,15%	-0,41%	0,30%	MSCI Pacific
KLP AksjeAsia Indeks IV	3,76%	3,93%	-0,16%	15,19%	15,78%	-0,58%	0,28%	MSCI Pacific valutasikret
AKTIVE AKSJEFOND								
KLP AksjeNorge	1,47%	1,72%	-0,25%	11,62%	14,26%	-2,64%	3,39%	OSEFX
FAKTORFOND								
KLP AksjeGlobal Flerfaktor I***	1,61%	3,62%	-2,01%	24,88%	27,81%	-2,92%	4,73%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Flerfaktor II***	-0,13%	1,91%	-2,04%	17,03%	19,80%	-2,77%	4,98%	MSCI World Dev. Markets valutasikret
KLP AksjeGlobal Small Cap Flerfaktor	4,15%	3,84%	0,31%	23,01%	25,26%	-2,25%		MSCI World Small Cap
KLP AksjeFremv. Markeder Flerfaktor	2,84%	5,31%	-2,47%	11,47%	17,02%	-5,55%		MSCI Emerging Markets
SVANEMERKEDE FOND								
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar	4,16%	3,62%	0,54%	29,85%	27,87%	1,98%	0,90%	MSCI World Delveoped Markets
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar II*****	2,43%	1,91%	0,52%	2,92%	2,20%	0,72%		MSCI World Dev. Markets valutasikret
KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar*****	5,43%	5,34%	0,10%	5,11%	5,31%	-0,20%		VINXBOK
KLP Obligasjon Global Mer Samf.ansvar*****	0,45%	0,32%	0,13%	0,20%	0,13%	0,08%		Barclays Global Agg. Corp. SR
KLP Obligasjon 1 år Mer Samf.ansvar*****	0,09%	0,08%	0,01%	0,08%	0,07%	0,01%		NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 1 Idx
RENTEFOND								
KLP Pengemarked	0,12%	0,13%	0,00%	1,33%	0,89%	0,44%	0,12%	ST1X
KLP FRN	0,20%	0,17%	0,03%	2,48%	1,90%	0,58%	0,24%	NBP Norw. RM1-RM3 Fl. Rate Idx
KLP Kort Stat	0,14%	0,13%	0,01%	0,75%	0,89%	-0,14%	0,04%	ST1X
KLP Obligasjon 1 år	0,09%	0,07%	0,02%	1,33%	1,14%	0,20%	0,09%	NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 1 Idx
KLP Obligasjon 3 år	-0,11%	-0,14%	0,03%	1,73%	1,76%	-0,03%	0,18%	NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 3 Idx
KLP Obligasjon 5 år	-0,39%	-0,43%	0,04%	2,42%	3,02%	-0,60%	0,36%	NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 5 Idx
KLP Statsobligasjon	-0,16%	-0,15%	-0,01%	2,43%	2,46%	-0,03%	0,11%	OB Govt Bonds All Index
KLP Kredittobligasjon	-0,05%	-0,13%	0,08%	2,34%	1,95%	0,39%	0,38%	NBP Norw. RM1-RM3 Dur. 3 Idx
KLP Obligasjon Global I	0,38%	0,32%	0,06%	10,82%	10,57%	0,25%	0,12%	Barclays Global Agg. Corp. SR
KLP Obligasjon Global II	0,37%	0,32%	0,05%	10,74%	10,57%	0,17%	0,26%	Barclays Global Agg. Corp. SR
FONDSPAKKER								
KLP Nåtid	0,12%	0,10%	0,03%	3,97%	3,78%	0,19%	0,15%	Kombinasjonsindeks
KLP Kort Horisont	0,50%	0,55%	-0,05%	6,74%	6,68%	0,06%	0,12%	Kombinasjonsindeks
KLP Lang Horisont	1,36%	1,61%	-0,25%	13,20%	13,63%	-0,44%	0,51%	Kombinasjonsindeks
KLP Framtid	2,19%	2,60%	-0,41%	19,91%	20,51%	-0,60%	0,91%	Kombinasjonsindeks
SPECIALFOND								
KLP Alfa Global Energi	3,53%	0,13%	3,39%	8,20%	1,04%	7,15%	6,76%	1 uke Nibor
KLP Alfa Global Rente	-1,54%	0,13%	-1,67%	0,43%	1,04%	-0,61%	3,03%	1 uke Nibor

Avkastningsinformasjon pr. 31.10.2019 for KLP-fondene

	MV-vektet effektiv rente*	Lokal MV-vektet effektiv rente*	Lokal dur.vektet effektiv rente*	Mod. durasjon	Mod. kred. dur.
RENTEFOND					
KLP Pengemarked	1,70	1,70	1,91	0,16	0,64
KLP FRN	2,05	2,05	2,13	0,11	2,28
KLP Obligasjon 1 år	1,87	1,87	1,93	0,87	1,45
KLP Obligasjon 3 år	1,98	1,98	2,03	2,87	3,04
KLP Obligasjon 5 år	1,99	1,99	2,04	4,84	4,69
KLP Kort Stat	1,16	1,16	1,13	0,31	0,31
KLP Statsobligasjon	1,12	1,12	1,19	4,54	4,54
KLP Kredittobligasjon	2,08	2,08	2,16	2,47	3,13
KLP Obligasjon Global I	2,41	1,92	2,42	6,69	6,69
KLP Obligasjon Global II	2,33	1,84	2,34	6,68	6,68
KLP Nåtid	2,04	1,92	2,26	2,60	3,25

* Ved markedsverdivektet effektiv rente vektet de enkelte papirene i fondet på bakgrunn av hvor stor verdi de utgjør av totalen. Durasjonsvektet effektiv rente for en portefølje beregnes ved å vekte verdipapirenes effektive rente med dollardurasjon. Ved beregning av lokal effektiv rente er valutasikringskontrakter ekskludert fra beregningen. Effektiv rente vil kunne endres fra dag til dag, og er derfor ingen garanti for avkastningen i perioden den er beregnet for.

** Tracking error er ex-post, altså et historisk basert tall basert på 12 månedlige avkastninger i forhold til referanseindeks.

*** Avkastning for KLP AksjeUSA Indeks USD er oppgitt i amerikanske dollar.

*** KLP AksjeGlobal Flerfaktor I og II endret navn 01.07.2019 fra KLP AksjeGlobal LavBeta I og II

**** Fra og med 01.07.2019 har KLP-fondene gått over til justerte indekser. Indeksene vil fra 01.01.2019 til 30.06.2019 fortsatt være de justerte indeksene. Fra 01.07.2019 vil de justerte indeksene KLP World Index, KLP USA Index, KLP Europe Index, KLP Pacific Index, KLP Emerging Markets Index, KLP All Country World Index og KLP Small Cap Index erstattes av justerte indekser MSCI World Index, MSCI USA Index, MSCI Europe Index, MSCI Pacific Index, MSCI Emerging Markets Index, MSCI All Country World Index og MSCI Small Cap Index

Source: MSCI. This information is for internal use only and may not be redistributed or used in connection with creating or offering any securities, financial products or indices. Neither MSCI nor any other third party involved in or related to compiling or creating the MSCI data (the «MSCI» Parties) makes any express or implied warranties or representations with respect to such data (or the results to be obtained by the use thereof), and the MSCI Parties hereby expressly disclaim all warranties of originality, accuracy, completeness, merchantability or fitness

for a particular purpose with respect to such data. Without limiting any of the foregoing, in no event shall any of the MSCI Parties have any liability for any direct, indirect, special punitive, consequential or any other damages (including lost profits) even if notified of the possible damages.

***** Svanemerkede fond KLP Aksjeglobal Mer Samfunnsansvar II, KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar, KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar og KLP Obligasjon 1 år Mer Samfunnsansvar hadde oppstart 24.09.2019 og avkastning beregnes fra oppstart.

KILDE charts og «nøkkel tall indekser»: Bloomberg Finance LP

Opplysninger om KLP-fondene

Fondets navn	Kurser pr. 31.10.19	Volum pr. 31.10.19	Forv. honorar	Minste- innskudd
		Millioner NOK	Prosent	Kroner
KLP AksjeNorge Indeks	2742.0209	9 649	0,10	10 mill
KLP AksjeNorge Indeks II	2366.6580	2 251	0,20	3.000
KLP AksjeNorden Indeks	4909.7768	4 227	0,18	3.000
KLP AksjeGlobal Indeks I	3817.5292	21 370	0,10	10 mill
KLP AksjeGlobal Indeks II	2618.9440	23 533	0,13	10 mill
KLP AksjeGlobal Indeks III	2587.1114	1 194	0,22	1 mill
KLP AksjeGlobal Indeks IV	2342.0543	3 353	0,25	3.000
KLP AksjeGlobal Indeks V	1561.1292	1 702	0,18	3.000
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks I	1176.8791	3 886	0,25	10 mill
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks II	1174.5431	4 832	0,33	3.000
KLP AksjeVerden Indeks	3405.6308	3 924	0,25	3.000
KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks I	2126.0304	10 607	0,18	10 mill
KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks II	2074.1044	1 114	0,28	3.000
KLP AksjeEuropa Indeks I	2016.1661	2 027	0,10	10 mill
KLP AksjeEuropa Indeks II	1838.1932	756	0,13	10 mill
KLP AksjeEuropa Indeks III	1297.9787	827	0,20	3.000
KLP AksjeEuropa Indeks IV	1327.3078	419	0,23	3.000
KLP AksjeUSA Indeks USD	3250.0691	6 397	0,10	3 mill USD
KLP AksjeUSA Indeks II	2405.7213	717	0,13	10 mill
KLP AksjeUSA Indeks III	1617.6672	1 684	0,20	3.000
KLP AksjeUSA Indeks IV	1402.0610	368	0,23	3.000
KLP AksjeAsia Indeks I	2020.8974	606	0,10	10 mill
KLP AksjeAsia Indeks II	1288.4361	321	0,13	10 mill
KLP AksjeAsia Indeks III	1486.4270	376	0,20	3.000
KLP AksjeAsia Indeks IV	1349.4922	114	0,23	3.000
KLP AksjeNorge	6821.7274	6 868	0,75	3.000
KLP AksjeGlobal Flerfaktor I	2247.8069	25 478	0,27	3.000
KLP AksjeGlobal Flerfaktor II	1607.5080	145	0,30	3.000
KLP AksjeGlobal Small Cap Flerfaktor	1156.2167	2 866	0,45	3.000
KLP AksjeFremv. Markeder Flerfaktor	1128.6394	1 652	0,40	3.000
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar	1251.7524	1 146	0,18	3.000
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar II	1029.1972	68	0,23	3.000
KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar	1051.0500	531	0,18	3.000
KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar	1002.0176	2 158	0,20	3.000
KLP Obligasjon 1 år Mer Samfunnsansvar	1000.8203	284	0,10	3.000
KLP Pengemarked	1011.7202	3 161	0,10	3.000
KLP FRN	1063.5478	1 240	0,10	3.000
KLP Kort Stat	1026.7210	843	0,10	3.000
KLP Obligasjon 1 år	1045.2148	1 342	0,10	3.000
KLP Obligasjon 3 år	1312.1080	943	0,10	3.000
KLP Obligasjon 5 år	1009.3165	1 071	0,10	3.000
KLP Statsobligasjon	1037.3945	6 719	0,10	3.000
KLP Kredittobligasjon	1077.0572	2 168	0,10	3.000
KLP Obligasjon Global I	1227.1224	44 423	0,12	10 mill
KLP Obligasjon Global II	1203.1727	466	0,20	3.000
KLP Nåtid	1023.1236	1 772	0,22	3.000
KLP Kort Horisont	1057.9702	134	0,22	3.000
KLP Lang Horisont	1786.2717	536	0,22	3.000
KLP Framtid	1334.6654	3 601	0,22	3.000
Spesialfondet KLP Alfa Global Energi	1182.0865	1 373	0,80*	1 mill
Spesialfondet KLP Alfa Global Rente	981.1304	1 353	0,80*	1 mill
Totalvolum		218 594		

* + 10% av verdistigningen over referanserenten, hvis verdien overstiger tidligere høyeste verdi

Fondenes regler for innskudd og uttak

INNSKUDD

Ved tegning av andeler før kl. 13 gis det kurs i fondet samme dag (bortsett fra KLP Aksje Asia I, II, III og IV, KLP AksjeFremvoksende Markeder I og II og KLP AksjeFremvoksende Markeder Flerfaktor der det gis neste virkedags kurs) under forutsetning av at betalingen er identifiserbar på fondets konto innen kl. 15 og at kunden har sendt inn nødvendig dokumentasjon og informasjon. Andre frister gjelder ved trekk eller kjøp bak «logg inn».

UTTAK

Ved melding før kl. 13 gis uttakskurs samme dag (bortsett fra KLP Aksje Asia I, II, III og IV, KLP AksjeFremvoksende Markeder I og II og KLP AksjeFremvoksende Markeder Flerfaktor der det gis neste virkedags kurs). Penger vil normalt være på kundens bankkonto 3-4 virkedager etter at uttaket er registrert her. Ved nyttår kan det ta noen flere dager.

SVINGPRISING

Fondene bruker svingprising ved kjøp og salg av andeler. Les her for detaljer: <https://www.klp.no/sparing-og-fond/spar-i-fond/svingprising-i-klp-fondene-1.41101>

GENERELT

Alle oppgitte kurser og avkastningstall som publiseres, eller som kunden får oppgitt i sine rapporter, er fratrukket forvalterens honorar

(nettoavkastning).

BEMERK

Fondenes gebyrer eller rammevilkår kan endres av forvalteren etter regler som fastlegges av Finanstilsynet. Andelseierne varsles om endringer ved brev forut for gjennomføringen. Det er ingen begrensning m.h.t. antall uttak fra noen av fondene.

Samtlige investeringer i KLP-fondene er gjort ihht KLP-fondenes retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Forbehold (disclaimer)

Denne rapporten baserer seg på kilder som av KLP Kapitalforvaltning vurderes som pålitelige. Det er imidlertid ikke mulig å garantere at informasjonen i rapporten er presis eller fullstendig. Uttalelsene i rapporten reflekterer KLP Kapitalforvaltnings oppfatning på det tidspunkt de ble utarbeidet, og vi forbeholder oss retten til å endre oppfatning uten varsel. Denne rapporten skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter. KLP Kapitalforvaltning påtar seg ikke ansvar for direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne rapporten.

Historiske tall er ingen garanti for fremtidig avkastning. Avkastningen i verdipapirfond kan variere betydelig innenfor et år. Realiserte tap eller gevinst ved å investere i fondsandeler vil derfor avhenge av de eksakte tidspunktene for kjøp og salg.